

Natalia Szwajczak

radca prawny

ORCID: 0000-0002-9501-5947

O DOSKONALENIU ZAWODOWYM RADCÓW PRAWNYCH Z PERSPEKTYWY ODPOWIEDZIALNOŚCI DYSCYPLINARNEJ

Wprowadzenie

Zawód radcy prawnego należy do grupy tzw. zawodów zaufania publicznego, do których odnosi się art. 17 ust. 1 Konstytucji RP¹. Choć brak jest w polskim ustawodawstwie definicji legalnej zawodu zaufania publicznego, to orzecznictwo i doktryna wypracowały pewien katalog kryteriów, na podstawie których możliwe staje się kwalifikowanie poszczególnych zawodów do grupy zawodów zaufania publicznego². Jako jedno z takich kryteriów wymienia się rękojmię należytego i zgodnego z interesem publicznym wykonywania zawodu, w tym zapewnienie wysokiej jakości świadczonych w ramach danego zawodu usług. Gwarancją wysokiego poziomu zawodowego przedstawicieli danego zawodu zaufania publicznego jest niewątpliwie profesjonalne przygotowanie do jego wykonywania poprzez istnienie wysokich barier dostępu do danego zawodu. Posiadanie wysokich kwalifikacji zawodowych wymaga jednak również

¹ Art. 17 ust. 1 Konstytucji RP z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 ze zm.): „W drodze ustawy można tworzyć samorządy zawodowe, reprezentujące osoby wykonujące zawody zaufania publicznego i sprawujące pieczę nad należyтым wykonywaniem tych zawodów w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony”.

² Na temat roli i znaczenia zawodów zaufania publicznego wypowiedział się TK m.in. w wyrokach z dnia: 7 maja 2002 r., sygn. SK 20/00; 18 lutego 2004 r., sygn. P 21/02; 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05; 30 listopada 2011 r., sygn. K 1/10. Zob. też: P. Sarnecki, *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury* [w:] *Konstytucja – wybory – parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000, s. 155 i n.; P. Sarnecki, *Radca prawny jako zawód zaufania publicznego*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5, s. 22–29; W. Wołpiuk, *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego* [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Warszawa 2002, s. 19–24.

ciągłego aktualizowania wiedzy w danej dziedzinie, co w przypadku zawodu radcy prawnego (i innych zawodów prawniczych) jest związane z dużą dynamiką zmian przepisów prawnych, wprowadzaniem nowych regulacji i instytucji prawnych, a także koniecznością znajomości aktualnego orzecznictwa i poglądów doktryny.

Dla radców prawnych wykonujących zawód konieczność ustawicznego podnoszenia kwalifikacji jest oczywista. Aby bowiem w sposób należyty świadczyć pomoc prawną i sprawnie poruszać się wśród wciąż zmieniających się regulacji prawnych i ewoluującego orzecznictwa, konieczne jest ciągle doksztalcanie. Czy jednak doskonalenie zawodowe radcy prawnego, w tym w formach zorganizowanych przez korporację szkoleń, jest jego obowiązkiem, czy indywidualnym wyzwaniem? A jeśli obowiązkiem, to jakim: ustawowym czy etycznym; usankcjonowanym prawnie czy tylko weryfikowanym prawami rynku?

Celem niniejszego artykułu jest nie tylko analiza podstaw prawnych (wcześniej i obecnie obowiązujących) dotyczących problematyki doskonalenia zawodowego radców prawnych, ale także powiązanie jej z kwestią odpowiedzialności dyscyplinarnej i jej podstaw za zachowania naruszające regulacje wewnętrzne korporacji. To w konsekwencji zmierza do podkreślenia konieczności zachowywania granic norm kompetencyjnych przez organy samorządu zawodowego przy podejmowaniu przez nie uchwał. W szerszym kontekście, na przykładzie sposobu wypełnienia ustawowych zadań samorządu radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego radców prawnych, artykuł ma na celu pokazanie roli, jaką pełni w państwie samorząd zawodowy, w szczególności w zakresie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu zaufania publicznego.

Niniejszy artykuł przy wykorzystaniu metody analizy dogmatycznej i historycznoprawnej przedstawia ewolucję przepisów – zarówno korporacyjnych, jak i ustawowych – dotyczących przedmiotowej problematyki. Nawiązując do orzecznictwa Sądu Najwyższego, opracowanie jednocześnie prezentuje poglądy formułowane na tym tle na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Natomiast omówienie aktualnego stanu prawnego stanowi punkt odniesienia do odpowiedzi na wyżej postawione pytania, a przede wszystkim daje podstawy do uzasadnienia twierdzenia, iż obecnie doskonalenie zawodowe radców prawnych, jako przedstawicieli zawodu zaufania publicznego, jest ich obowiązkiem usankcjonowanym odpowiedzialnością dyscyplinarną.

Regulacje wewnętrzne samorządu radców prawnych

Zgodnie ze stanowiskiem prezentowanym przez organy samorządu radcowskiego doskonalenie zawodowe jest obowiązkiem każdego radcy prawnego. Stanowisko to jest odzwierciedlone w aktualnie obowiązujących regulacjach

wewnętrznych samorządu, tj. zarówno w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego³, jak i w przyjętym przez Krajową Radę Radców Prawnych Regulaminie zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku⁴ (dalej: Regulamin). Zgodnie z art. 14 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego: „1. Radca prawny ma obowiązek dbać o swój rozwój zawodowy. 2. Radca prawny obowiązany jest wypełniać obowiązek doskonalenia zawodowego na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu”. Obecne brzmienie tego artykułu obowiązuje od 1 stycznia 2023 r.⁵ i zastąpiło ono wcześniej obowiązujące: „1. Radca prawny ma obowiązek dbać o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne. 2. Radca prawny obowiązany jest brać udział w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu”⁶. Również poprzednio obowiązujący Kodeks Etyki Radcy Prawnego z 2007 r. zawierał analogiczne postanowienia⁷, zaś jeszcze wcześniejsza regulacja, tj. Zasady Etyki Radcy Prawnego z 1999 r., stanowiła w art. 40, iż „samokształcenie ogólne i doskonalenie zawodowe należą do obowiązków każdego radcy prawnego”⁸.

O ile pod rządami Zasad Etyki Radcy Prawnego z 1999 r. kwestia doskonalenia zawodowego radców prawnych w wewnętrznych przepisach samorządowych regulowana była ogólnym postanowieniem w wyżej wymienionym art. 40, o tyle wejście w życie 1 stycznia 2008 r. Kodeksu Etyki Radcy Prawnego spowodowało zasadniczą zmianę w tym zakresie. Artykuł 23 Kodeksu obok już wcześniej artykułowanego obowiązku dbałości o rozwój zawodowy dokonał bowiem jego uszczegółowienia poprzez wprowadzenie pojęcia kształcenia usta-

³ Kodeks Etyki Radcy Prawnego, którego tekst jednolity stanowi Załącznik do uchwały nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r.

⁴ Załącznik do uchwały nr 209/X/2020 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 24 października 2020 r.

⁵ 1 stycznia 2023 r. weszła w życie zmiana Kodeksu Etyki Radcy Prawnego dokonana uchwałą nr 1/2022 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 8 lipca 2022 r. w sprawie zmiany Kodeksu Etyki Radcy Prawnego.

⁶ Kodeks Etyki Radcy Prawnego, stanowiący Załącznik do uchwały nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.

⁷ Art. 23 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, stanowiącego Załącznik do uchwały nr 5/2007 VIII Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 10 listopada 2007 r. (t.j. przyjęty uchwałą nr 8/VIII/2010 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), stanowił: „1. Obowiązkiem radcy prawnego jest dbałość o rozwój zawodowy poprzez kształcenie ustawiczne. 2. Radca prawny obowiązany jest brać udział w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu”.

⁸ Zasady Etyki Radcy Prawnego przyjęte uchwałą nr 8/99 VI Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 6 listopada 1999 r. (t.j. przyjęty uchwałą nr 45/VI/2004 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Zasad Etyki Radcy Prawnego).

wicznego, a nadto wprowadził obowiązek brania udziału w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu. Konsekwentnie pół roku później zasady te zostały określone poprzez wprowadzenie tzw. systemu punktowego przewidującego obowiązek uzyskania przez radcę prawnego minimalnej liczby wymaganych punktów za udział w określonych formach szkolenia w każdym trzyletnim cyklu szkoleniowym⁹. Od tego czasu system punktowy funkcjonuje nieprzerwanie do dziś, przy czym na podstawie zmienianych w międzyczasie regulacji wewnętrznych¹⁰.

Traktując kwestię doskonalenia zawodowego w kategorii obowiązku każdego radcy prawnego, organy samorządu pociągały do odpowiedzialności dyscyplinarnej tych radców, którzy w ocenie organów nie wypełniali tego obowiązku w sposób należyty. Można w tym miejscu postawić pytanie, czy taka praktyka, aktualna również obecnie, ma wystarczające podstawy prawne, a zatem czy doskonalenie zawodowe jest obowiązkiem radcy prawnego usankcjonowanym odpowiedzialnością dyscyplinarną. Należy bowiem przypomnieć, iż podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego musi być przepis ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych¹¹, a konkretnie art. 64, w którym określono zachowania radców prawnych i aplikantów radcowskich uznawane za delikty dyscyplinarne.

Podstawy ustawowe

Regulacji zawartych w ustawie o radcach prawnych, a odnoszących się do kwestii doskonalenia zawodowego radców prawnych, jest kilka. Po pierwsze, art. 41, który wymienia zadania samorządu radców prawnych (w formie katalogu otwartego), wskazuje w pkt 4 *in fine*, iż jednym z tych zadań jest „doskonalenie zawodowe radców prawnych”. Kolejne przepisy dotyczące omawianej kwestii stanowią uszczegółowienie tego uregulowania. Zgodnie z art. 52 ust. 3 pkt 2 do zakresu działania rady okręgowej izby radców prawnych należy w szczególności doskonalenie zawodowe radców prawnych, zaś w świetle art. 60 pkt 7 do zakre-

⁹ Uchwała nr 30/B/VII/2008 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 6 czerwca 2008 r. w sprawie określenia zasad wypełniania przez radcę prawnego obowiązku brania udziału w szkoleniach zawodowych, która weszła w życie z dniem 6 czerwca 2008 r.

¹⁰ Uchwałę nr 30/B/VII/2008 KRRP z 6.06.2008 r. uchyliła Uchwała nr 103/IX/2015 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 11 grudnia 2015 r. wprowadzająca Regulamin zasad wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadań organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku, który wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. i obowiązywał do czasu wejścia w życie aktualnego Regulaminu z dniem 24 października 2020 r.

¹¹ Dz.U. 2022, poz. 1166.

su działania Krajowej Rady Radców Prawnych należy m.in. koordynowanie doskonalenia zawodowego radców prawnych. Powyższe przepisy miały w zasadzie niezmienione brzmienie od czasu uchwalenia ustawy o radcach prawnych w 1982 r., z jednym wyjątkiem dotyczącym kompetencji Krajowej Rady Radców Prawnych, która do 15 września 1997 r. była określona jako „organizowanie” doskonalenia zawodowego radców prawnych¹². Należy od razu zauważyć, iż adresatem wszystkich powyższych przepisów ustawowych jest samorząd i jego organy i nie wynika z nich wprost obowiązek doskonalenia (się) zawodowego skierowany do radców prawnych. Przepisy te, po pierwsze, wyznaczają sferę możliwości działania samorządu (art. 41), a po drugie, rozgraniczają zakres kompetencji poszczególnych organów samorządu (art. 52 i 60)¹³.

Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej¹⁴ (dalej: ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej) do art. 60 ustawy o radcach prawnych dodano jeszcze jeden przepis w przedmiotowej materii, rozszerzający kompetencje Krajowej Rady Radców Prawnych. Zgodnie z dodanym do pkt 8 w art. 60 nowym postanowieniem lit. h do zakresu działania Krajowej Rady Radców Prawnych należy uchwalanie regulaminów dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych. Zmiana ta weszła w życie 31 sierpnia 2015 r. i miała zasadnicze znaczenie dla uzasadnienia zarówno istnienia obowiązku doskonalenia zawodowego radców prawnych, jak i ich odpowiedzialności dyscyplinarnej w przypadku jego nienależytego wypełniania. Warto krótko prześledzić, w jaki sposób wpłynęła ona na omawiane kwestie, a także przesłanki i okoliczności jej wprowadzenia, gdyż pośrednio obrazuje to rolę, jaką pełni samorząd zawodowy radców prawnych.

Stanowisko i praktyka organów samorządu radców prawnych

W świetle powyższych uwag można twierdzić, iż praktyka organów samorządu w kwestii doskonalenia zawodowego radców prawnych (do czasu wprowadzenia zmiany ustawy 31 sierpnia 2015 r.) opierała się na swoistym przekształceniu zadania własnego samorządu radców prawnych polegającego na

¹² Zmiana została wprowadzona ustawą z dnia 22 maja 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o adwokaturze, ustawy o radcach prawnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 75, poz. 471).

¹³ Zob. T. Scheffler, *O doskonaleniu zawodowym i odpowiedzialności dyscyplinarnej*, „Radca Prawny” 2015, nr 157, s. 38–39.

¹⁴ Dz.U. 2015, poz. 1255. Od 1 stycznia 2019 r. ogólne określenie przedmiotu ustawy brzmi: „o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej” (zmiana w Dz.U. 2018, poz. 1467).

organizowaniu (rady okręgowe) i koordynowaniu (KRRP) doskonalenia zawodowego radców prawnych w ciąży na radcach prawnych obowiązek szkoleniowy, którego niewypełnienie zagrożone było odpowiedzialnością dyscyplinarną¹⁵. Obowiązek ten wywiedziono przy tym w szczególności z przepisów korporacyjnych, w tym przede wszystkim z art. 23 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z 2007 r., a ponadto z podjętej przez Krajową Radę Radców Prawnych 6 czerwca 2008 r. uchwały tzw. szkoleniowej¹⁶. Znamienne było w tym zakresie powołanie jako podstawy prawnej tej uchwały art. 60 pkt 7 ustawy o radcach prawnych oraz wskazanie, iż została ona podjęta „w celu wykonania art. 23 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego”. Przypomnijmy – art. 60 pkt 7 przyznaje Krajowej Radzie Radców Prawnych kompetencję w zakresie koordynowania doskonalenia zawodowego radców prawnych, zaś art. 23 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego z 2007 r. stanowił, iż „radca prawny obowiązany jest brać udział w szkoleniach zawodowych na zasadach określonych przez właściwy organ samorządu”.

Bazując na obowiązujących wówczas przepisach ustawowych i powyższych regulacjach korporacyjnych, sądy dyscyplinarne i rzecznicy dyscyplinarni wszczynali i prowadzili postępowania dyscyplinarne dotyczące przestrzegania tzw. obowiązku szkoleniowego¹⁷. Jedną z takich spraw trafiła do Sądu Najwyższego, a wydany w niej wyrok odbił się głośnym echem nie tylko w środowisku radców prawnych (wyrok z dnia 6 listopada 2014 r., sygn. SDI 32/14)¹⁸. W tym wyroku Sąd Najwyższy sformułował kilka interesujących tez, nie tylko dotyczących ściśle kwestii doskonalenia zawodowego radców prawnych, ale poruszających również zagadnienie konkretyzacji zasad etycznych, a także źródeł norm kompetencyjnych dla organów samorządu zawodowego i skutków (dla odpowiedzialności dyscyplinarnej członków samorządu) podjęcia przez te organy uchwał bez podstawy kompetencyjnej.

Po pierwsze Sąd Najwyższy uznał, że „ustawowe przepisy regulujące kwestie obowiązku doksztalcania przez radców prawnych nie pozwalają na przyjęcie dopuszczalności karania osób uchylających się od tego obowiązku karami dyscyplinarnymi”. Po drugie, „w jakimkolwiek przepisie ustawy z 1982 r. o radcach prawnych nie nałożono na radcę prawnego obowiązku uczestniczenia w szkole-

¹⁵ T. Scheffler, *O doskonaleniu zawodowym...*, s. 38–39.

¹⁶ Uchwała nr 30/B/VII/2008 Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 6 czerwca 2008 r. w sprawie określenia zasad wypełniania przez radcę prawnego obowiązku brania udziału w szkoleniach zawodowych.

¹⁷ T. Scheffler, *O doskonaleniu zawodowym...*, s. 38–39.

¹⁸ Zob. np. A. Nogał, *Adwokat: konieczne odkręcenie dyscyplinarek za brak szkoleń*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/adwokat-konieczne-odkrezenie-dyscyplinarek-za-brak-szkolen>, 17 9948.html (5.06.2023); J. Zaleśny, *Odpowiedzialność dyscyplinarna radców prawnych*, Warszawa 2022.

niach zawodowych, którego naruszenie rodziłoby odpowiedzialność dyscyplinarną. W żadnym razie obowiązku tego nie można wiązać z obligatoryjną przynależnością radcy prawnego do samorządu radcowskiego. Nałożenie na radcę prawnego obowiązku szkolenia zawodowego – i to obwarowanego sankcją dyscyplinarną o charakterze publicznoprawnym, w tym tak surową jak pozbawienie prawa do wykonywania zawodu – powinno mieć podstawę ustawową. Zaś wyrażonego w art. 57 pkt 7 ustawy z 1982 r. o radcach prawnych ogólnego uprawnienia dla Krajowego Zjazdu Radców Prawnych do uchwalenia zasad etyki radcy prawnego czy też sformułowanego w art. 60 pkt 7 tej ustawy upoważnienia dla Krajowej Rady Radców Prawnych do koordynowania doskonalenia zawodowego radców prawnych nie sposób uznać za źródła normy kompetencyjnej, z której wynika prawo do nakładania na radców prawnych przez organy samorządowe obowiązków obwarowanych odpowiedzialnością dyscyplinarną”.

Na kanwie tej sprawy, w której delikt dyscyplinarny polegał w ocenie sądów dyscyplinarnych na zachowaniu sprzecznym z zasadami etyki radcy prawnego (art. 64 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych w ówczesnym brzmieniu w zw. z art. 23 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego), Sąd Najwyższy sprecyzował, iż materialnoprawna podstawa przypisania odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnienie czynu sprzecznego z zasadami etyki radcy prawnego, tak jak każdej odpowiedzialności represyjnej, musi mieć oparcie w przepisie rangi ustawowej, a uzupełniająco w przepisach zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego. Aby jednak stosowny przepis Kodeksu Etyki Radcy Prawnego mógł stać się częścią podstawy prawnej odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego, nie może budzić wątpliwości, że Krajowy Zjazd Radców Prawnych posiadał ustawową kompetencję do uchwalenia określonej zasady i Krajowa Rada Radców Prawnych była dostatecznie upoważniona do skonkretyzowania tej zasady. Wywodząc dalej, iż wskazane przepisy ustawowe nie stanowiły źródła normy kompetencyjnej dla organów samorządu do nakładania na radców prawnych obowiązku doskonalenia zawodowego, Sąd Najwyższy w rezultacie uznał, iż zarówno art. 23 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego przyjętego uchwałą Krajowego Zjazdu Radców Prawnych, jak i uchwała tzw. szkoleniowa Krajowej Rady Radców Prawnych pozbawione są wyraźnych i bezwzględnie wymaganych podstaw kompetencyjnych, w sposób nieuprawniony, bo pozbawiony podstawy ustawowej, rozszerzają katalog powinności ciążących na radcach prawnych i jako takie nie mogą stanowić podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej.

Chociaż powyższy wyrok Sądu Najwyższego nie był przyjmowany bezkrytycznie¹⁹, a od niektórych tez odstąpił w późniejszym orzecznictwie również sam

¹⁹ Zob. np. Z. Pawlak, *Wokół doskonalenia zawodowego*, „Radca Prawny” 2015, nr 158, s. 30.

Sąd Najwyższy²⁰, niewątpliwie stanowił pewien przełom w orzecznictwie dotyczącym sankcjonowania odpowiedzialnością dyscyplinarną braku uzyskania przez radcę prawnego wymaganej liczby punktów za udział w szkoleniach. Oczywiście stało się bowiem, iż ewentualne zaskarżenie kasacją do Sądu Najwyższego niekorzystnego dla radcy prawnego rozstrzygnięcia sądu dyscyplinarnego może skończyć się jego uniewinnieniem.

Okazją do zmiany takiego stanu rzeczy okazały się prace nad ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej. Jej pierwsze projekty nie przewidywały żadnych zmian w zakresie doskonalenia zawodowego radców prawnych, a jedynie zmiany ściśle związane z materią będącą przedmiotem projektowanej ustawy²¹. Jednak wskutek działań podejmowanych równoległe przez organy samorządu radców prawnych, a w szczególności przedstawionego stanowiska Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 5 stycznia 2015 r., ostatecznie ustawa ta wprowadziła zmianę do ustawy o radcach prawnych polegającą na dodaniu do pkt 8 w art. 60 lit. h przyznającej Krajowej Radzie Radców Prawnych kompetencję do uchwalania regulaminów dotyczących dopełnienia obowiązku zawodowego radców prawnych w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez radców prawnych²². Ponieważ dodanie lit. h budzić może

²⁰ Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2016 r. sygn. akt SDI 60/16. W orzeczeniu tym (dotyczącym zawodu adwokata) Sąd Najwyższy, stwierdzając iż obowiązek doskonalenia zawodowego adwokata jest obowiązkiem ustawowym, wywiódł istnienie tego obowiązku (obwarowanego odpowiedzialnością dyscyplinarną) z ogólnych przepisów Prawa o adwokaturze definiujących zadania tego samorządu zawodowego, powierzenia mu sprawowania pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu adwokata oraz z charakteru tego zawodu jako zawodu zaufania publicznego, wymagającego ciągłego utrzymywania profesjonalnego przygotowania adwokatów do świadczenia usług na wysokim poziomie. Poglądy wyrażone w tym orzeczeniu z pewnością można odnieść również do zawodu radcy prawnego.

²¹ Zob. np. projekt z 16 kwietnia 2015 r. (druk nr 3338, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/AF6F814AD071F498C1257E2F002FC28E/%24File/3338.pdf>, 5.06.2023), który przewidywał dodanie do art. 41 ustawy o radcach prawnych pkt 7, stanowiącego o obowiązku współdziałania z jednostkami samorządu terytorialnego w zapewnianiu udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, oraz dodanie do art. 60 w pkt 8 lit g, dającej kompetencję KRRP do uchwalania regulaminów dotyczących zasad wyznaczania radców prawnych do udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej. Zob. też: M. Wasylkowska-Michór, komentarz do art. 22 [w:] B. Paxford, R. Rynkun-Werner, M. Wasylkowska-Michór, *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, Warszawa 2016.

²² Projekt ustawy z dnia 22 czerwca 2015 r. (druk nr 3514, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki7ka.nsf/0/32D3B061C2D0A522C1257E6D0027B1AB/%24File/3514.pdf>, 5.06.2023) uwzględnił już treść przedmiotowych przepisów, jakie ostatecznie uchwalono. Warto zaznaczyć, iż jednocześnie analogiczna regulacja znalazła się w ustawie z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz.U. 2020, poz. 1651 ze zm.) poprzez dodanie do pkt 12 w art. 58 lit. m, przewidującej uprawnienie Naczelnej Rady Adwokackiej do uchwalania regulaminów dotyczących „dopełnienia obo-

zdziwienie, jako że regulacja ta nie dotyczy wprost zagadnień objętych ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej (kwestia doskonalenia zawodowego radców prawnych jest niezależna od tego, czy udzielana jest płatna, czy nieodpłatna pomoc prawna), warto przytoczyć uzasadnienie powyższego stanowiska OBSiL KRRP z dnia 5 stycznia 2015 r.: „Mając na uwadze, iż na podstawie projektowanej regulacji świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej będzie realizowane przez osoby zawodowo się tym trudniące (radców prawnych i adwokatów), dysponujące praktycznym doświadczeniem w interpretowaniu i stosowaniu prawa, za pożądane uznać należy stworzenie mechanizmu sprawowania pieczy nad doskonaleniem zawodowym tych osób, zwłaszcza w obliczu stale zmieniającego się prawa. Wynikający z Kodeksu etyki i uchwały Krajowej Rady Radców Prawnych oraz powszechnie akceptowany przez członków samorządu radcowskiego obowiązek kształcenia ustawicznego – oprócz wskazanych w uzasadnieniu projektu ustawy: odpowiedzialności dyscyplinarnej, obowiązku ubezpieczenia w zakresie odpowiedzialności cywilnej i zachowania tajemnicy zawodowej – stanowi jeden z filarów, na którym opiera się profesjonalizm świadczonej pomocy prawnej. W świetle art. 41 pkt 4 in fine ustawy o radcach prawnych do zadań samorządu należy doskonalenie zawodowe radców prawnych, które nie posiada ustawowego odzwierciedlenia w postaci konieczności realizacji tego obowiązku przez radców prawnych. Z tych względów dodanie w ustawie o radcach prawnych kompetencji dla Krajowej Rady Radców Prawnych polegającej na delegacji do uchwalenia regulaminu określającego zasady doskonalenia zawodowego oraz w konsekwencji mechanizmu egzekwowania tego obowiązku przez organy samorządu, pozwoliłoby np. na wykluczenie z grona wskazywanych przez dziekanów rady okręgowej izby radców prawnych osób, które zaniechały kształcenia ustawicznego lub realizują go w nienależyty sposób, co może bezpośrednio przekładać się na jakość świadczonej pomocy prawnej. Organy samorządu powinny mieć bowiem zapewnione środki pozwalające na sprawowanie pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu również w aspekcie doskonalenia zawodowego członków samorządu, zwłaszcza w sytuacji, gdy mają realizować – na podstawie przepisów projektowanej ustawy – zadania publiczne polegające na świadczeniu nieodpłatnej pomocy prawnej”²³.

W taki sposób za pomocą ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej wypełniona została luka prawna polegająca na braku podstaw prawnych do regulaminowej regulacji zasad doskonalenia zawodowego radców prawnych i związanych z tym uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania

wiązku zawodowego adwokatów w zakresie doskonalenia zawodowego i uprawnień organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku przez adwokatów”.

²³ Stanowisko Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 5 stycznia 2015 r., <https://kirp.pl/biblioteka/files/show/300> (5.06.2023).

obowiązku szkoleniowego, co w konsekwencji zalegalizowało możliwość nakładania sankcji dyscyplinarnych na radców prawnych niewypełniających należycie tego obowiązku. Chociaż ta istotna zmiana wprowadzona została do ustawy o radcach prawnych za pośrednictwem ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, to obowiązek doskonalenia zawodowego radców prawnych nie może być interpretowany jako dotyczący wyłącznie tych radców, którzy świadczą nieodpłatną pomoc prawną za środki publiczne. Brak jakiegokolwiek wyłączenia w tym zakresie zarówno w aktualnych przepisach ustawy o radcach prawnych, jak i w regulacjach korporacyjnych (w tym w Regulaminie) powoduje, iż obowiązek doskonalenia zawodowego radców prawnych dotyczy wszystkich osób wykonujących ten zawód, niezależnie od tego, jakie jest źródło wynagrodzenia za ich usługi²⁴.

Stan obecny

Po nowelizacji ustawy o radcach prawnych, która weszła w życie 31 sierpnia 2015 r., kwestia istnienia obowiązku doskonalenia zawodowego ciążącego na radcach prawnych i odpowiedzialności dyscyplinarnej za brak jego należytego wypełnienia nie budziła już wątpliwości, wprowadzona została bowiem regulacja (art. 60 pkt 8 lit. h) stanowiąca źródło normy kompetencyjnej uprawniającej organ samorządu do uchwalenia korporacyjnych regulacji w tym zakresie (tj. nałożenia na mocy regulaminu na radców prawnych obowiązków obwarowanych odpowiedzialnością dyscyplinarną). W praktyce zaś powoływano się nawet wprost na fakt, iż dokonana zmiana umożliwiła karanie członków samorządu za niedopełnienie obowiązków szkoleniowych²⁵. Powyższe stanowisko odzwierciedlają rozstrzygnięcia sądów dyscyplinarnych nakładających kary na radców prawnych za brak uzyskania wymaganej liczby punktów szkoleniowych, a także – w przypadku wniesienia kasacji – orzeczenia Sądu Najwyższego²⁶. Sądy dyscyplinarne, traktując niewypełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego przez radcę prawnego jako delikt dyscyplinarny, powołują się przy tym na naruszenie zasad etyki radcy prawnego określonych w art. 14 w zw. z art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego²⁷, łącząc je z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych jako podstawą prawną orzekania. Wymierzane kary dyscyplinarne w praktyce obej-

²⁴ M. Wasylkowska-Michór, komentarz do art. 22.

²⁵ Zob. np. K. Żaczekiewicz-Zborska, *Izba Dyscyplinarna SN: Zero punktów szkoleniowych – radca musi ponieść karę*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/zero-punktow-szkoleniowych-radca-musi-poniesc-kare,503616.html> (5.06.2023).

²⁶ Zob. np. postanowienie SN z dnia 6 października 2020 r., sygn. II DSI 33/20.

²⁷ Art. 61 ust. 2: „Radca prawny obowiązany jest stosować się do uchwał organów samorządu”.

mują upomnienie, naganę oraz kary pieniężne, w zależności od okoliczności danej sprawy²⁸.

Zasady wypełniania obowiązku doskonalenia zawodowego przez radców prawnych i zadania organów samorządu służących zapewnieniu przestrzegania tego obowiązku określa Regulamin z 2020 r. W szczególności wskazuje on formy, w jakich realizowane jest doskonalenie zawodowe (szkolenia stacjonarne, szkolenia z wykorzystaniem środków porozumiewania się na odległość, w tym e-learning, webinaria i inne, warsztaty, studia doktoranckie i podyplomowe, publikacje, konferencje i seminaria, sprawowanie patronatu). Wypełnienie obowiązku doskonalenia zawodowego realizowane jest w trzyletnich cyklach szkoleniowych, które określa Krajowa Rada Radców Prawnych. Obowiązek doskonalenia zawodowego uważa się za wypełniony, jeżeli w każdym cyklu szkoleniowym radca prawny uzyska minimum 40 punktów szkoleniowych przyznawanych w zależności od danej formy doskonalenia zawodowego. Regulamin określa też obowiązki organów samorządu, które organizują te formy doskonalenia zawodowego (z wyjątkiem studiów doktoranckich i podyplomowych, publikacji i sprawowania patronatu). Ewidencje zgromadzonych przez radców prawnych punktów szkoleniowych prowadzą właściwe dla nich rady okręgowych izb radców prawnych. Zgodnie z § 15 Regulaminu w ciągu 6 miesięcy po zakończeniu cyklu szkoleniowego dziekani rad okręgowych izb radców prawnych sporządzają wykazy radców prawnych, którzy nie wypełnili obowiązku doskonalenia zawodowego, i niezwłocznie przekazują je rzecznikom dyscyplinarnym w celu ewentualnego wszczęcia postępowań dyscyplinarnych lub wystąpienia do dziekanów z wnioskami o udzielenie radcom prawnym ostrzeżeń.

Podsumowanie

Podstawowe wnioski, jakie płyną z powyższych rozważań, są związane z samym zagadnieniem poruszonym w niniejszym artykule, a dotyczącym doskonalenia zawodowego radców prawnych. Po pierwsze, doskonalenie zawodowe niewątpliwie stanowi w obecnym stanie prawnym obowiązek każdego radcy prawnego, po drugie zaś, jest to obowiązek sankcjonowany odpowiedzialnością dyscyplinarną. Jednak ewolucja poglądów formułowanych na tym tle na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat oraz działania podejmowane przez samorząd radcowski w tym zakresie pozwalają wysnuć wnioski z nieco szerszej perspektywy i dotknąć tak zasadniczych kwestii, jak zadania samorządu zawodowego i jego rola w państwie.

²⁸ Można też zaobserwować różną praktykę stosowaną w tym zakresie w poszczególnych izbach okręgowych. Przykładowo w izbie rzeszowskiej orzekane są zasadniczo upomnienia, podczas gdy w izbie warszawskiej nie należą do rzadkości kary pieniężne.

Opisane wyżej aktywne włączenie się organów samorządu radców prawnych w prace nad ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej doprowadziło do wypełnienia luki prawnej w zakresie podstaw do korporacyjnej regulacji zasad doskonalenia zawodowego radców prawnych. Wniosek, jaki z tego płynie, jest taki, iż w ten sposób samorząd spełnił swoje zadania określone w art. 41 ustawy o radcach prawnych, i to nie tylko te w sensie dosłownym, czyli współdziałania w kształtowaniu prawa (pkt 3) i doskonalenia zawodowego radców prawnych (pkt 4), ale również zadania w zakresie udziału w zapewnianiu warunków do wykonywania ustawowych zadań radców prawnych (pkt 1) i nadzoru nad należytych wykonywaniem zawodu przez radców prawnych (pkt 5). To do samorządu zawodowego bowiem należy sprawowanie pieczy – w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony – nad należytych wykonywaniem zawodu radcy prawnego, który jako zawód zaufania publicznego wymaga najwyższych standardów profesjonalizmu zawodowego i ciągłego aktualizowania wiedzy. Pozostawienie przez racjonalnego ustawodawcę jedynie mechanizmom rynkowym wymuszania na radcach prawnych doskonalenia zawodowego i w konsekwencji eliminowania z zawodu tych, którzy sami nie będą chcieli podnosić swoich kwalifikacji, zostało uznane przez Sąd Najwyższy (choć w odniesieniu do adwokatury) w uzasadnieniu wspomnianego już wcześniej postanowienia z dnia 13 grudnia 2016 r. (sygn. SDI 60/16) za trudne do wyobrażenia w przypadku zawodu zaufania publicznego i ustanowienia dla niego samorządu zawodowego powołanego z mocy Konstytucji RP do sprawowania wspomnianej pieczy. W tym kontekście w uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Najwyższy sformułował interesujący pogląd, stwierdzając: „Nie do przyjęcia byłoby założenie, że realizacja zadań nakładanych na samorząd zawodowy nie rodzi po stronie jego członków odpowiednich obowiązków. Brak takiego powiązania pozbawiałby adwokatów konstytucyjnych cech samorządu zawodowego, gdyż sprawowanie przez nią pieczy nad należytych wykonywaniem zawodu adwokata w granicach interesu publicznego i dla jego ochrony czyniłby iluzorycznym”. Doprowadziło to ostatecznie Sąd Najwyższy do wniosku, iż również w stanie prawnym sprzed wejścia w życie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej uchylenie się adwokata od obowiązku szkoleniowego mogło stanowić delikt dyscyplinary. Ten aspekt problemu pozostawiam jednak poza obszarem szczegółowych analiz niniejszego artykułu.

Warto jednak zwrócić uwagę na inną kwestię, dla której omawiany problem doskonalenia zawodowego radców prawnych jest dobrym przykładem. Chodzi o podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej członków samorządu za zachowania naruszające regulacje wewnętrzne korporacji. Ponieważ postępowania dyscyplinarne należą do szeroko pojętych postępowań karnych, zachodzi ko-

nieczność honorowania w ich toku m.in. zasady *nullum crimen sine lege*²⁹, zatem podstawą odpowiedzialności dyscyplinarnej radcy prawnego musi być przepis ustawy o radcach prawnych, a konkretnie jej art. 64. Regulację zawartą w ust. 1 tego artykułu w odniesieniu do zasad etyki doprecyzowują przepisy wewnętrzne korporacji (kodeks etyki i regulaminy)³⁰, zaś po dodaniu do pkt 8 art. 60 ustawy o radcach prawnych lit. h nie ulega wątpliwości, iż obecnie istnieje ważna podstawa prawna do uregulowania kwestii obowiązku doskonalenia zawodowego przez sam samorząd.

Jak wcześniej wspomniano, sądy dyscyplinarne jako jedną z podstaw prawnych orzeczeń w przedmiotowych sprawach wskazują (obok art. 14) art. 61 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, zgodnie z którym radca prawny obowiązany jest stosować się do uchwał organów samorządu. Wymóg ten jest konsekwencją obowiązku lojalności wobec samorządu zawodowego. Powstaje jednak pytanie, co się dzieje, gdy organy samorządu przy tworzeniu uchwał przekroczą przysługujące im kompetencje. Nie wnikając zbyt szczegółowo w ten problem, wystarczy tu powiedzieć, iż odpowiedzi może dostarczyć wynik postępowania dyscyplinarnego (i ewentualna kontrola Sądu Najwyższego w razie wniesienia kasacji) w sytuacji zastosowania wobec radcy prawnego kary za naruszenie uchwały wydanej przez organ samorządu z przekroczeniem kompetencji i kwestionowania przez niego podstawy do nałożenia tej kary. Przykładem takich sytuacji były właśnie sprawy dotyczące karania radców prawnych za brak uzyskania wymaganych przez samorząd punktów szkoleniowych przed nowelizacją z 2015 r., a zwłaszcza omówiony wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. SDI 32/14. Chociaż obecnie przykład ten stracił na aktualności, to w wymiarze bardziej ogólnym pozwala wnioskować, iż radca prawny może ponieść odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie uchwał organów samorządu wydanych w granicach kompetencji danego organu. W odniesieniu zaś do zasad etyki i zawartego w art. 57 pkt 7 ustawy o radcach prawnych uprawnienia Krajowego Zjazdu Radców Prawnych do uchwalenia zasad etyki konieczna jest każdorazowa ocena, czy zasada etyki umieszczona w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego rzeczywiście jest taką zasadą, czy też wykracza poza te ramy, co powinno być oparte na zbadaniu granic normy kompetencyjnej Krajowego Zjazdu Radców Prawnych i czy przy uchwalaniu danej zasady etyki nie została ona przekroczona³¹. Z uwagi na istnienie podstawy prawnej w art. 60 pkt 8

²⁹ Zob. na ten temat: T. Scheffler, *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz 2018*, komentarz do art. 64.

³⁰ Spotkać można poglądy, iż art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych stanowi w istocie normę blankietową, którą mogą wypełnić postanowienia regulaminów. Zob. K. Żaczkiewicz-Zborska, *Izba Dyscyplinarna...*

³¹ Zob. więcej na ten temat: L. Korczak, komentarz do art. 61 [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2021; T. Scheffler, *O doskonaleniu zawodowym...*,

lit. h ustawy o radcach prawnych do uchwalenia Regulaminu nie ulega obecnie wątpliwości, iż obowiązek doskonalenia zawodowego poprzez uczestnictwo w formach tego doskonalenia (szkoleniach zawodowych) określonych przez samorząd radcowski, wskazany w art. 14 ust. 2 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego, wyraża jedną z podstawowych zasad etyki radcy prawnego.

Podsumowując zatem, zmiana wprowadzona do ustawy o radcach prawnych w 2015 r. ustawą o nieodpłatnej pomocy prawnej umożliwiła sformułowanie zasady etycznej wynikającej z art. 14 ust. 2 Kodeksu Etyki Radców Prawnych, za której naruszenie grozi odpowiedzialność dyscyplinarna. Zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyroku z dnia 6 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. SDI 32/14 wewnętrzne regulacje korporacyjne muszą się mieścić w obszarze kompetencji władczych przyznanych samorządowi radców prawnych przez ustawy. Uchwały organów samorządu wprowadzone bez ważnej podstawy prawnej (będącej źródłem normy kompetencyjnej dla organów samorządu) nie będą mieć charakteru wiążącego i nie mogą nakładać na radców prawnych obowiązków obwarowanych odpowiedzialnością dyscyplinarną. W przeciwnym razie może dojść do naruszenia jednej z podstawowych zasad prawa karnego obowiązujących w postępowaniach dyscyplinarnych (tj. *nullum crimen sine lege*) i karania za czyny, za które ustawa nie przewiduje kary³². W tym kontekście warto też rozważyć postulat ścisłego interpretowania norm kompetencyjnych, a zatem podejmowania uchwał przez organy samorządu w zakresie jego zadań określonych ustawą oraz realizowania subsydiarnego modelu samorządu zawodowego³³.

Bibliografia

- Korcza L. [w:] *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*, red. T. Scheffler, Warszawa 2021
- Nogal A., *Adwokat: konieczne odkręcenie dyscyplinarek za brak szkoleń*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/adwokat-konieczne-odkrezenie-dyscyplinarek-za-brak-szkolen,179948.html> (5.06.2023).
- Pawlak Z., *Wokół doskonalenia zawodowego*, „Radca Prawny” 2015, nr 158.
- Sarnecki P., *Pojęcie zawodu zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji) na przykładzie adwokatury* [w:] *Konstytucja – wybory – parlament. Studia ofiarowane Zdzisławowi Jaroszowi*, red. L. Garlicki, Warszawa 2000.

s. 39 oraz uzasadnienie wyroku SN z dnia 6 listopada 2014 r., sygn. SDI 32/14, gdzie wyrażono pogląd, iż z samego tylko brzmienia art. 57 pkt 7 ustawy o radcach prawnych, upoważniającego KZRP do uchwalania zasad etyki, nie wynika możliwość ustalania zasad etyki zawodowej o dowolnej treści.

³² Zob. na ten temat: A. Nogal, *Adwokat: konieczne...*

³³ Zob. na ten temat: L. Korczak, komentarz do art. 61; T. Scheffler, *O obowiązku szkoleniowym...*, „Radca Prawny” 2015, nr 159, s. 21.

- Sarnecki P., *Radca prawny jako zawód zaufania publicznego*, „Radca Prawny” 2002, nr 4–5.
- Scheffler T., *O doskonaleniu zawodowym i odpowiedzialności dyscyplinarnej*, „Radca Prawny” 2015, nr 157.
- Scheffler T., *O obowiązku szkoleniowym...*, „Radca Prawny” 2015, nr 159.
- Scheffler T., *Ustawa o radcach prawnych. Komentarz 2018*.
- Wasyłkowska-Michór M. [w:] B. Paxford, R. Rynkun-Werner, M. Wasyłkowska-Michór, *Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz*, Warszawa 2016.
- Wołpiuk W., *Zawód zaufania publicznego z perspektywy prawa konstytucyjnego* [w:] *Zawody zaufania publicznego a interes publiczny – korporacyjna reglamentacja versus wolność wykonywania zawodu*, Warszawa 2002.
- Zaleśny J., *Odpowiedzialność dyscyplinarna radców prawnych*, Warszawa 2022.
- Zaczekiewicz-Zborska K., *Izba Dyscyplinarna SN: Zero punktów szkoleniowych – radca musi ponieść karę*, <https://www.prawo.pl/prawnicy-sady/zero-punktow-szkoleniowych-radca-musi-poniesc-kare,503616.html> (5.06.2023).

Streszczenie

W obecnym stanie prawnym doskonalenie zawodowe radców prawnych jako przedstawicieli zawodu zaufania publicznego jest ich obowiązkiem usankcjonowanym odpowiedzialnością dyscyplinarną. Autorka, posługując się metodą analizy dogmatycznej i historycznoprawnej, przedstawia ewolucję przedmiotowych przepisów korporacyjnych i ustawowych oraz poglądów formułowanych na tym tle na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat. Pokazując przykład wypełniania przez samorząd zawodowy jego zadań ustawowych, artykuł jednocześnie nawiązuje do sprawowanej przez ten samorząd pieczy nad należytym wykonywaniem zawodu zaufania publicznego jako uzasadnienia dla egzekwowania obowiązku doskonalenia zawodowego przez organy samorządu. Na przykładzie problematyki doskonalenia zawodowego radców prawnych opracowanie ma na celu przybliżenie zagadnienia podstaw odpowiedzialności dyscyplinarnej członków samorządu zawodowego za zachowania naruszające regulacje wewnętrzne korporacji i konieczności zachowywania granic norm kompetencyjnych przez organy samorządu zawodowego przy podejmowaniu przez nie uchwał.

Słowa kluczowe: doskonalenie zawodowe radców prawnych, kary dyscyplinarne za niewypełnienie obowiązku szkoleniowego, zadania samorządu zawodowego, podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej, wewnętrzne regulacje korporacyjne a normy kompetencyjne

ABOUT FURTHER TRAINING OF LEGAL COUNSELS FROM THE PERSPECTIVE OF DISCIPLINARY RESPONSIBILITY

Summary

In the present legal state further training of legal counsels, as representatives of a profession of public confidence, is their obligation sanctioned by disciplinary responsibility. The author, using a method of dogmatic and historical-legal analysis, presents the evolution of objective corporate and statutory regulations and opinions formulated in this respect within the space of dozen or more recent years. Indicating an example of fulfilling its statutory tasks by professional corporation, the article simultaneously refers to the care exercised by this corporation over the proper practice of

the profession of public confidence as justification for exacting the obligation of further training by corporation authorities. Based on the example of the problem of further training of legal counsels, the article aims to present closer the issue of basis of disciplinary responsibility of professional corporation members for behaviours which affect internal corporation regulations and the requirement of keeping the limits of competence regulations by professional corporation authorities while taking their resolutions.

Keywords: further training of legal counsels, disciplinary actions for not fulfilling the obligation of training, tasks of professional corporation, basis of disciplinary responsibility, internal corporation regulations and competence norms